

МЕСЦА СЛАВЫ І ГОНАРУ

Як міліцыянеры Магілёўшчыны захоўваюць памяць аб сваіх папярэдніках

Напярэдадні Дня Перамогі ва ўпраўленні ўнутраных спраў Магілёўскага аблвыканкама адбылася абноўлена гісторыка-дэманстрацыйная зала. Яе першымі наведвальнікамі сталі міністр унутраных спраў генерал-лейтнант міліцыі Іван Кубракоў, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны палкоўнік міліцыі Мікалай Ількевіч, кіраўнік ўпраўлення ўнутраных спраў.

Азнаёміцца з гісторыяй міліцыі Магілёўскай вобласці, лёсамі ўнікальных праваахоўнікаў і цікавымі экспанатамі змогуць не толькі супрацоўнікі ўнутраных спраў. Экскурсіі будуць праводзіцца для школьнікаў, студэнтаў, будучых прадстаўнікоў сілавога блока краіны. Экспазіцыя зацікавіць нават непадрыхтаванага гледача. У гэтым карэспандэнт «Звязды» пераканалася асабіста.

Праўда, мне яшчэ з «экскурсаводам» пашанцавала. Больш за старшыню ветэранскай арганізацыі УУС Магілёўскага аблвыканкама Яўгена Каваленка пра гісторыю абласной міліцыі не ведае ніхто. Да ведамства ён мае самае прамое дачыненне — у свай час Яўген Яўгенавіч з'яўляўся начальнікам крмінальнага вышуку, намеснікам начальніка крмінальнай міліцыі УУС Магілёўскага аблвыканкама. На яго асабістым уліку — сотні раскрытых крмінальных спраў.

З чаго ўсё пачалося

Азнаёміцца з экспазіцыяй гісторыка-дэманстрацыйнай залы пачынаецца з гісторыі станаўлення беларускай міліцыі. Асобная ўвага — гісторычнаму перыяду, калі свае першыя прафесійныя крокі рабілі міліцыянеры Магілёўшчыны. Акунцуца ў тым падзе дапамагаюць дакументы, фотаздымкі, тагачасныя газеты, а таксама дакументальны фільм, які можна паглядзець тут жа, не адыходзячы ад экспазіцыянай вітрыны. Асноўныя дакументы, якія сведчаць аб стварэнні ў рэгіёне міліцыі, алічаваныя — усе

яны прадстаўлены для наведвальнікаў у электронным варыянце.

Дзякуючы ім, у прыватнасці, можна даведацца, што днём нараджэння магілёўскай міліцыі лічыцца 19 мая 1918 года. Шэрагі праваахоўнікаў, як адностроюваць фотаздымкі, папаўняліся вайсковцамі Чырвонай Арміі, якія дэмабілізоўваліся. Сярод найбольш цікавых экспанатаў — пашпарт для гандляршэ, павестка, выканаўчы ліст і іншыя дакументы таго часу. Гісторыю міліцыі, у тым ліку магілёўскую, можна вывучаць па публікацыях ведамскай газеты «На варце Кастрычніка» (цяпер «На страже»).

Расказаваецца і пра першых кіраўнікоў павятовых (цяпер раённых) аддзелаў міліцыі. У экспазіцыі — партреты начальніка Краснапольскай міліцыі Александра Савенкіна, а таксама міліцыянера Івана Карасёва. Восенню 1920 года яны загінулі ад рук бандытаў.

Карыстаючыся тым, што ў Чэркаўскіх павет для выканання пастаўленай задачы па барацьбе з бандытызмам адбылі супрацоўнікі міліцыі, зламаныкі напісалі на Краснаполле, — расказвае Яўген Каваленка. — Падпалілі некалькі хат, захапілі будынак міліцыі. Як усламіналі сведкі тых падзей, Савенкін і Карасёў адстрэльваліся да апошняга патрона. Пакуль іх не забілі, адважныя міліцыянеры паспелі знішчыць частку сакрэтных дакументаў. Бандыты да таго былі ўзлававаны, што цэлы міліцыянераў прылодна, на вачас родных, спалілі на вогнішчы. У гонар стагоддзя краснапольскай міліцыі супрацоўнікі і ветэраны аргану ўнутраных спраў устанавілі на магіле Александра Савенкіна новы помнік. Увекавечвае памяць загінулых калег і мемарыяльная дошка, устаноўленая на сучасным будынку аддзела ўнутраных спраў Краснапольскага райвыканкама.

Героі вайны

Асобны раздзел гісторыка-дэманстрацыйнай залы прысвечаны подзвігу супрацоўнікаў магілёўскай міліцыі ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

Першыя бомбы на абласны цэнтр упалі 25 чэрвеня. Тут ужо знаходзіўся ўрад Беларусі. Горад абаранялі з усіх напрамкаў.

У гісторыю ўвайшоў подзвіг батальёна міліцыі Канстанціна Уладзімірава. Непадальк ад Магілёва, у раёне вёскі Гаі, з 12 да 18 ліпеня 1941 года батальён міліцыі капітана Уладзімірава вёў няроўны бой з акумулятарамі, павестка, выканаўчы ліст і іншыя дакументы таго часу. Гісторыю міліцыі, у тым ліку магілёўскую, можна вывучаць па публікацыях ведамскай газеты «На варце Кастрычніка» (цяпер «На страже»).

У экспазіцыі подзвігу байцоў капітана Уладзімірава — асабліва ўвага. На своеасаблівай дошцы гонару — партрэты тых міліцыянераў, якія, паводле сведчанняў відэадокументаў і апавяданняў іншых людзей, удзельнічалі ў тым страшным боі. Сямён Дрышчанка — адзін з 250 байцоў падраздзялення, асоба якой была пацверджана дакументальна. У 2020 годзе падчас пошукава-палівавых работ, якія рэгулярна праводзіцца на гэтым месцы вайсковцамі 52-га асобнага спецыялізаванага пошукавага батальёна, членамі Магілёўскага абласнога гісторыка-патрыятычнага клуба «Віктру», супрацоўнікамі і курсантамі Магілёўскага інстытута МУС, побач з астанкамі ўдалося выявіць дакументы на імя міліцыянера Сямёна Дрышчанкі, а таксама яго піро і ручку, якімі ён некалі карыстаўся.

Сучасныя тэхналогіі пераносцяць у далёкі 1941 год і дэвалююць стаць непасрэдным сведкам тых атак, якія цаной свайго жыцця адбівалі байцы батальёна Уладзімірава. Спецэфекты перадаюць напружанасць тых баёў, мужнасць і самахварынасць міліцыянераў — на некалькіх хвілін здаецца, што ты там, у гэтым ачагу боі, адваі і патрыятызму. Ажно дрыжыкі па скуры! Сапраўды, цяпер жывым павярхцам у тое, што немцы пасля баяліся ісці на гэтую вышыню.

Унікальнай старонкай у біяграфіі беларускай міліцыі ганарацца супрацоўнікі аргану ўнутраных спраў усіх рэгіёнаў краіны. У гісторыка-дэманстрацыйнай зале захоўваецца асабістая справа капітана Уладзімірава, яго паліцэйскі стрэльба, акую пасля вайны на захоўванне перадаў яго сын. Камандзір батальёна загінуў у апошнім боі. Па сведчаннях байцоў, паранены, ён падняўся і першым пайшоў у бой. Месца яго пахавання дагэтуль не ўстаноўлена.

З біяграфіяй некаторых байцоў батальёна можна пазнаёміцца і дзякуючы электроннаму носбіту, якім мае магчымасць скарыстацца любы наведвальнік. Таксама можна паслухаць успаміны ўдзельнікаў абароны Магілёва, якім пашчасціла выжыць у тым жудасным марафонне атак: Сырамалотава, Калугіна і Кожва.

Расказаваецца ў экспазіцыі і пра подзвіг Аляксея Банькоўскага, супрацоўніка крмінальнага вышуку, які загінуў ад рук акупантаў, якія, каб пранікнуць у Магілёў, пераапрапаруліся ў міліцэйскую форму. Банькоўскі адным з першых заўважыў варажы авіядэсант, уступіў з ім у супраціўленне — загінуў. Так здарылася, што магілу адважанага міліцыянера змыла вадою. Па словах Яўгена Каваленка, доўгі час дачка Банькоўскага ў дзень гібелі бацькі прыходзіла з кветкамі да памятнага знака супрацоўніка, якія загінулі пры выкананні службовага абавязку, адкрытага на тэрыторыі ўпраўлення ўнутраных спраў Магілёўскага аблвыканкама.

Цаной свайго жыцця

Як развівалася міліцыя пасля вайны, расказваюць наступныя экспазіцыяныя стэнды. Тут можна убачыць і спецыяльную тэхніку, якой у савецкі час карысталіся праваахоўнікі: першыя камп'ютары, алкатэстары, фотастрэльба для фіксацыі хуткасці на далёкіх адлегласцях ды іншыя прыставак.

Акрамя таго, прадстаўлена абмундзіраванне супрацоўнікаў аргану

ўнутраных спраў розных перыядаў. Напрыклад, шынель міліцыянера Цеплякова, які захаваўся ў выдатным стане. А, між іншым, старшыня міліцыі апранаў яго падчас язды на матацыкле і летам, і зімой. Форму Васіля Ермачэнькі, які служыў у Касцюковіцкім райаддзеле і загінуў пры выкананні службовага абавязку, перадала яго сям'я. Знаходзячыся ў адпачынку, міліцыянер атрымаў інфармацыю аб тым, што яго знаёмы захапіў у заложнікі свайго сына і пагражаў яго жыццю. Перагаворы не мелі выніку. Затым Васіль Ермачэнька трапіў у дом: там міліцыянера напалкала куля. Сын адважанага чалавека працягвае міліцэйскую дынастыю: служыць намеснікам начальніка аддзела ўнутраных спраў Клімавіцкага райвыканкама, з'яўляецца падпалкоўнікам міліцыі.

Загінуў пры выкананні службовага абавязку міліцыянерам Магілёўшчыны ў гісторыка-дэманстрацыйнай зале прысвечана асабліва ўвага: захоўваюцца іх партрэты, асабістыя рэчы. Цаной уласнага жыцця гэтыя людзі выратавалі іншых.

7 мая 1945 года, за два дні да Перамогі, пры затрыманні ўзброенага злачынца ў вёсцы Прудок Чавускага раёна, загінуў супрацоўнік раённага аддзела НКВС па Магілёўскай вобласці Іван Барысав і Іван Рудакоў. Учасковы інспектар Мікалай Каробкін загінуў адразу пасля вайны, у 1946 годзе, падчас ліквідацыі банды злачынцаў у Горацкім раёне — нягледзячы на тое, што ваенныя дзеянні скончыліся і была аб'яўлена Перамога, настроены супраць савецкай улады фарміраваны працягвалі рабіць свае чорныя справы. Падчас ліквідацыі бандыцкай групы загінуў і начальнік крмінальнага вышуку Сяргей Панюў. Міліцыянер Сяргей Сінцароў у 1995 годзе заступіўся за жанчыну падчас затрымання правапарушальнікаў у рэстаране гасцініцы «Магілёў» і быў паранены. Праз месяц памёр. Міліцыянера Александра Ігнатава забілі падчас дастаўкі ў

Случаю першай экскурсіі ў абноўленай гісторыка-дэманстрацыйнай зале стаў і міністр унутраных спраў генерал-лейтнант міліцыі Іван КУБРАКОЎ.

Дэпамагалі іншым

Заслугуюцца увагі і супрацоўнікі міліцыі, якія з інтэрнацыянальнай місіяй знаходзіліся ў Афганістане. У іх ліку — сем адціраў, адпраўленых у гэтую краіну для аказання дапамогі ў стварэнні мясцовага аргану міліцыі — Царандэя. Адзін з іх, Міхаіл Шчаўлеў, пасля яшчэ з'яўляўся камандзірам зводнага атрада, які накіроўваўся для ліквідацыі наступстваў аварыі на Чарнобыльскай атамнай электрастанцыі. Усяго ў тую небяспечную камандзіроўку вясной 1986 года было накіравана сем зводных атрадаў міліцыі. Міліцыянерам «чарнобыльцам», якія прадэманстравалі свой прафесіяналізм пры ліквідацыі тэхнагеннай катастрофы, — асабліва даніна павагі і памяці ў экспазіцыі. Яна, дарчы, будзе дапаўняцца. Гэта датычыцца ўсіх тэматычных раздзелаў.

Магілёўскія праваахоўнікі аказвалі дапамогу і жыхарам армянскага горада Спітак, які ў 1988 годзе моцна пацярпеў ад землетрусу. На працягу трох месяцаў міліцыянеры забяспечвалі на вуліцах грамадскі парадка, а таксама адказвалі за захаванасць дзяржаўнай маёмасці і грамадзян.

Тут можна даведацца і аб асноўных узнагародах, якія ў розныя гістарычныя перыяды ўручаліся супрацоўнікам аргану ўнутраных спраў. Пры дапамозе фотаматэрыялаў, фільмаў расказаваецца і аб найбольш гучных і рэгіёне злачынствах, пасля чыхава раскрытых магілёўскіх міліцыянерамі. Цікаваць выклікае карта разбояў на трасах, якія ў цэжкіх 90-х у краіне фіксаваліся амаль штодзень. Тое, што яны засталіся ў памяці цяперашняга пакалення праваахоўнікаў Магілёўшчыны, не падаецца ніякому сумненню.

Пераемнасць пакаленняў

У зале гонару, якая з'яўляецца часткай экспазіцыі, прадстаўлены ўзнагародныя комплексы генералаў міліцыі — ураджэнцаў Магілёўшчыны. У тым ліку генерала Мікалая Дубасава, які на працягу дзесяці гадоў узначальваў магілёўскую міліцыю, удзельнічаў у будаўніцтве цяперашняга будынка ўпраўлення ўнутраных спраў Магілёўскага аблвыканкама. Тут — і ўзнагароды, асабістыя рэчы палкоўніка міліцыі Фёдара Акаліты, які ўсяго некалькі дзён не дажыў да свайго пенсіі і памёр на працоўным месцы. У дзень, калі яго хавалі, у Магілёве не было зарэгістравана ні аднаго злачынства.

У зале гонару плануецца ўзнагароджваць супрацоўнікаў ўнутраных спраў, уручаць міліцыянерам дакументы аб прысвоеных званнях.

— У большасці сваёй гісторыка-дэманстрацыйная зала разлічана на маладых наведвальнікаў: да рэканструкцыі да нас часта прыходзілі дзеці, спадзяёмся, што гэта традыцыя працягнецца, — адзначае дырэктар Цэнтра культурына-выхаваўчай работы УУС Магілёўскага аблвыканкама **Вольга СТАЙКОВА**. — У нас шмат цікавых людзей, супрацоўнікаў, некаторыя з іх, на жаль, загінулі пры выкананні службовых абавязкаў. Мы павінны ведаць аб іх подзвігах — нам ёсць чым ганарыцца.

Аб гэтым сведчыць і Кніга Памяці, дзе можна знайсці інфармацыю аб 128 супрацоўніках магілёўскай міліцыі, якія загінулі пры выкананні службовага абавязку. Тое, што яны засталіся ў памяці цяперашняга пакалення праваахоўнікаў Магілёўшчыны, не падаецца ніякому сумненню.

Фота прэс-службы МУС.

Ваеннае навіненне — мірнаму пакаленню

ПАРТЫЗАНСКИМ І МІЛІЦЭЙСКИМ СЦЕЖКАМІ

Як юны разведчык стаў адным з найлепшых міліцыянераў Ашмяншчыны

Для ветэрана Вялікай Айчыннай вайны Мікалая Ількевіча май — месяц асаблівы. Дагэтуль у памяці пераможны май 1945-га. Кожны год ён, былы партызан, адзначае гэты дзень са змешанымі пацужыямі. Вядома, радуецца: на працягу многіх гадоў беларусы жывуць пад мірным небам. І ў той жа час смутку: не ўсе з яго вялікай сям'і дачакаліся Перамогі...

У май ветэран святкуе свой дзень нараджэння. Днямі яму споўнілася 92 гады. Нягледзячы на ўзрост, ён даволі бадзёры і гаваркі. А яшчэ Мікалай Ільч — добры гаспадар. Гэта адчуваецца адразу, як трапілаш да яго ў кватэру, якая знаходзіцца ў доме на бульвары з прыгожай назвай Непакораных. Усе суседзі ведаюць, што побач з імі жыве ветэран Вялікай Айчыннай вайны. Для тых, хто заходзіць у пад'езд упершыню, аб важным жыхары гэтага дома паведамляе адпаведная шыльда.

Выдаў здраднік

Мікалай Ількевіч нарадзіўся ў вёсцы Цынцэвічы Вілейскага раёна Мінскай вобласці. Вёска была вялікая — каля 200 двароў. Ількевічы жылі бедна. У сям'і выхоўваліся чатыры сыны.

— Хадзілі ў лапцях. Замест ляпмаў — лучыны, — расказвае Мікалай Ільч. — Пры паляках мала хто добра жыў. Калі ў 1939 годзе нас вызваліла Чырвоная Армія, стала лягчэй.

Па яго словах, з пачаткам Вялікай Айчыннай вайны народ раздзяліўся. Багацейшыя адразу ўладкаваліся да немцаў па працу. Праз тыдзень у допо ў Вілейцы адбыўся выбух. Пад падазрэннем трапіў аднавясковец. «Гэты пацан ніякі адносін да дыверсіі не меў, — заўважжае сведка тых падзей. — Аднак у вёску прыехалі немцы. Забралі бацькоў, пасадзілі на машыну, адвезлі прыкладна за кіламетр ад вёскі і ў куцаст расстралілі. Тады людзі зрамуелі, што за зверы гэтыя немцы».

Адзін чалавек з вёскі пайшоў у паліцыю, астатнія, у асноўным

моладзь, — у партызаны. Адным з першых у шэрагі народных мсціўцаў уліўся Уладзімір Ількевіч, старэйшы брат Мікалая.

Аднойчы ноччу пад выглядам партызан у бацькоўскую хату зайшоў незнаёмы мужчына і папрасілі паесці. Гаспадыня, маці Мікалая Ільчы, дала малака, як, ужо гатова была прагаварыцца, што і яе сын знаходзіцца ў партызанскім атрадзе. Калі ж адзін з няпрощаных гасцей пацягнуў руку да кубка, яна ўбачыла пад яго вопраткай шэрае абмундзіраванне. Стала ясна: перад ёй — паліцай.

— Вясной 1943 года карнікі акружылі Цынцэвічы, — успамінае Мікалай Ількевіч. — Людзей пачалі зганяць на палыню на ўскрайку вёскі. Хто ўцякаў, расстрэльвалі. Вакол палыня паставілі кулямёты. У такіх умовах жыхароў трымалі на працягу пяці гадзін. Вечарам на легкавой машыне пад'ехалі немцы: відаць, начальства. Далі каманду распусціць людзей. Я часта цяпер думаю: чаму? І, напэўна, знайшоў адказ: 200 дамоў, ад горада — шэсць кіламетраў. Гэта не тое што Хатынь, у лесе. Спалі, пабі ўсіх жыхароў Цынцэвічаў — Вілейка засмярдзіць.

Нацысты знайшлі іншы метад, які распрацаваў з жыхарамі, якія дапамагаюць партызанам. У ноч на 1 мая 1943 года на дамах тых, хто падтрымліваў савецкую ўладу, здраднік намалюваў чырвоныя крыжы. З'явіўся ён і на доме Ількевічаў. Маці быццам адчувала нешта няадобнае. Выйшла да дошкі на вуліцу, глядзіць — чырвоны крыж. Вярнулася дахаць па анучку. Толькі сцерла пазнаку, як у вёску, другога шанцу ўжо не будзе. Кінулі ўсё: карову, каня, хату...

— Маленкі быў яшчэ брацік: два гадкі, — кажа Мікалай

Ільч. — У вёсцы жыла матчына сястра, думалі, што яна возьме. Пакінулі Пецоў ў двары хаты. Карова, гладная, мычыць, дзіця плача. Сабраўся народ. І сястра прыйшла. Спачатку ўпіралася, баялася, што яе расстреляюць, аднак пляменніка ўсё ж забрала. Маці ў атрад вялі два мужыкі. Яна галасіла, вырываўлася. Увечы, што яна адчувала, пакінуўшы малое дзіця. Аднак у атрадзе яно магло не выжыць...

Мікалай ІЛЬКЕВІЧ любіць сустрэцца з моладдзю і дзяліцца вопытам з будучымі праваахоўнікамі.

ЮНЫ РАЗВЕДЧЫК

Так, у май 1943 года Мікалай Ількевіч разам са сваімі блізкімі аказаўся ў партызанскім атрадзе Калініна брыгады Варашылава. Размеркавалі ва ўзвод разведкі. Праз некалькі дзён яму споўнілася ўсяго 13 гадоў.

Неўзабаве сям'я Ількевічаў перайшла ў атрад «За Савецкую Беларусь», дзе камандзірам разведкі быў старэйшы сын Уладзімір. Бацька загадваў гаспадаркай, маці была ў атрадзе кухаркам, сяроднік брат Віктар лічыўся ад'ютантам камандзіра разведкі, Мікалай — радавым байцом. Праз некалькі месяцаў пасля стварэння атрад налічваў каля 500 чалавек. Не хала-

ла зброі, але народныя мсціўцы пасля чыхава грамлі варажыя гарнізоны.

— Застаўся яшчэ адзін, — успамінае тья падзеі ветэран. — Даных, колькі там немцаў, паліцай, не было. Даведацца гэтую інфармацыю даручылі мне. Прывезлі на ўзлесак, далі кошык з грыбамі, паклалі туды гранату. Я ведаў, як з ёй у іншы выпадку абыходзіцца. Але навошта мне паклалі ў кішэню замежны пісталет, я не разуму.

— Гэта быў адначасова і радасны, і страшны дзень для нашай сям'і, — дзеляцца ветэран. — У вёску вярталіся з фронту мужчыны. Многія — інвалідамі. Аднак іх усё роўна сустракалі з радасцю. Маці наша ўвесь час плакала, проста галасіла. Яе ж сын не вярнуўся! Усё жыццё яна не магла змірыцца з гэтым. Вось і памерла рана — усяго ў 60 гадоў.

НЕ ВЯРНУЎСЯ З ФРОНТУ

Не ўсе партызаны змаглі перажыць блокаду. Супраць малаўзброеных людзей выступілі рэгулярныя часці нямецкай арміі. «Мы ведалі, што акупанты рыхтуюць супраць нас наступленне, — расказвае Мікалай Ільч. — Сталі рыхтавацца: лілі дрэвы, каб танкі не прайшлі. Спыніліся, калі атрымали інфармацыю аб тым, што нас зброўца бамбіць зверху, а дрэвы вельмі былі патрэбныя ў якасці прыкрыцця».

Амаль тыдзень без ежы і адпачынку партызаны сядзелі ў балочы. Колькі гэта будзе працягвацца, не ведаў ніхто. Адпраўлялі на разведку людзей, але ніхто не вяртаўся. Аднойчы паслалі і Мікалая. Ён адзін з нямогіх, хто вярнуўся ў атрад.

Аднойчы Мікалая Ількевіча маглі забіць і свае. Яго, а таксама двух дарослых партызан пакінулі на пасту — ахоўваць лагэр. «Галодныя, спаць хацелі, драмалі па чарзе, — сведчыць ветэран. — На дошкы заўважыў каля штаба агенчы, ледзь-ледзь дымок ішоў. Зрадуўся: нешта гатуюць. І хоць бы рабодзіў напарнікаў, якія заснулі! Схапіў сваю вінтоўку — і ў той бок. У кацляку каліну гатавалі.

Труль: немец і паліцэйскі. Толькі я перайшоў дарогу, як чую: «Пациан, ідзі сюды!». Сэрца пачало калаціцца. Абышлося».

— Не страшна было? Вы ж былі яшчэ дзіцею! — пытаюцца ў партызана.

— Адрэзу не, — прызнаецца ён. — А вось калі ў Мядзель забілі майго напарніка, стала страшна...

Пра адзін з подзвігаў юнага разведчыка нават напісана ў кнізе «Партызаны Вілейшчыны». Разам са сваімі напарнікамі яму ўдалося ўцерціся да немцаў у давер — стаць членам Саюза беларускай моладзі, куды ўваходзілі здраднікі Радзмія. Галоўнай задачай падпольшчыкаў было ўзарваць будынак семінарыі, дзе вучыліся члены арганізацыі. І ў іх гэта атрымалася.

— Гэта быў адначасова і радасны, і страшны дзень для нашай сям'і, — дзеляцца ветэран. — У вёску вярталіся з фронту мужчыны. Многія — інвалідамі. Аднак іх усё роўна сустракалі з радасцю. Маці наша ўвесь час плакала, проста галасіла. Яе ж сын не вярнуўся! Усё жыццё яна не магла змірыцца з гэтым. Вось і памерла рана — усяго ў 60 гадоў.

Брат Уладзімір, камандзір разведкі партызанскага атрада «За Савецкую Беларусь», не раз вяртаўся ў атрад. У ашмянскай вайне ў яго была вельмі вялікая роля. Яго брат, Мікалай Ількевіч, уганараваны медалём «Партызану Айчыннай вайны» II ступені.

НА ВАРЦЕ ПРАВАПАРАДКУ

У 1946 годзе партызанская сям'я пераехала ў Ашмяны. Брат Мікалая, Віктар, прыехаў на Гродзеншчыну першым. Калі сям'я ўз'яўчалася, ён ужо служыў раённым учасковым. У Ашмянах уладкаваўся ў міліцыю і Мікалай Ільч. Праўда, перад гэтым скончыў пяты і шосты класы.

Першае месца яго службы было ў невялікім населеным пункце пад назвай Каменка, што на Гродзеншчыне. Сюды маладога міліцыянера накіраваў і ўчасковым. Старшыня сель-

скага Савета ўжо падчас першай сустрэчы папярэдзіў, што абстаноўка складаная — паўгода таму на ганку сельсавета застрэлілі следчага. Нягледзячы на тое, што вайна скончылася, яшчэ доўгі перыяд людзі не маглі расслабіцца. Здраднікі, у асноўным былыя нямецкія памагатыя, аб'ядноўваліся ў банды і здзяйснялі расправы над прадстаўнікамі савецкай улады, усяго халіпа і звычайным жыхарам. Менавіта міліцыянеры ўзялі на сябе асноўную нагаруку па ліквідацыі бандыцкіх фарміраванняў.

— Аднойчы брыгадзёр запрасіў на палыянае, кампанія сабралася з чатырох-пяці чалавек, — расказвае Мікалай Ількевіч. — Перад тым як раззісціся, дамовіліся, што, калі нехта заблудзіцца, будзем стрэляць уверх. Заблудзіўся менавіта я. Гляджу, а ўжо нават сонца не відаць. Балота, лес вакол, думаю, як выбрацца. Бачу хутар. Заходжу. Сядзяць два мужыкі, выпіваюць. Папрасіў вады, запытаў, як адсюль выйсці. Толькі накіраваўся ў напрамку свайго сельсавета, як адзін з іх выскачыў з акна — і на ўцёкі. Я палынуў са стрэльбы і трапіў яму па назе. На выстрал шышліся іншыя палынячыхы. Другі з хутара ўцёк.

Потым высветлілася, што затрыманы — былы нямецкі памагаты. Праз некаторы час міліцыянеры выйшлі і на астатніх бандытаў.

У Каменцы Мікалай Ількевіч служыў нядоўга. Затым яго перавялі ў Ашмяны сышчыкам — такая была пасада. На працягу многіх гадоў займаўся раскрыццём асабліва цяжкіх злачынстваў. За паслячовае расследаванне аднаго з іх вяртаўся ў напрамку свайго сельсавета, як адзін з іх выскачыў з акна — і на ўцёкі. Я палынуў са стрэльбы і трапіў яму па назе. На выстрал шышліся іншыя палынячыхы. Другі з хутара ўцёк.

Потым высветлілася, што затрыманы — былы нямецкі памагаты. Праз некаторы час міліцыянеры выйшлі і на астатніх бандытаў.

У Каменцы Мікалай Ількевіч служыў нядоўга. Затым яго перавялі ў Ашмяны сышчыкам — такая была пасада. На працягу многіх гадоў займаўся раскрыццём асабліва цяжкіх злачынстваў. За паслячовае расследаванне аднаго з іх вяртаўся ў напрамку свайго сельсавета, як адзін з іх выскачыў з акна — і на ўцёкі. Я палынуў са стрэльбы і трапіў яму па назе. На выстрал шышліся іншыя палынячыхы. Другі з хутара ўцёк.